doi: https://doi.org/10.15407/visn2026.10.079

ІГОР ДМИТРОВИЧ ЧУЄШОВ. УЧЕНИЙ І ОСОБИСТІСТЬ У МАТЕМАТИЦІ ТА В ЖИТТІ

Ювілейна сесія Загальних зборів Відділення математики НАН України, присвячена 75-річчю від дня народження члена-кореспондента НАН України І.Д. Чуєшова

28 вересня 2026 р. відбулася ювілейна сесія Загальних зборів Відділення математики НАН України, присвячена пам'яті видатного українського математика, фахівця в галузі рівнянь з частинними похідними і динамічних систем, лауреата Державної премії України в галузі науки і техніки (2010), завідувача кафедри математичної фізики та обчислювальної математики Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (2000—2015), доктора фізико-математичних наук (1990), професора (1992), члена-кореспондента НАН України (2009) Ігоря Дмитровича Чуєшова.

Ігор Дмитрович Чуєшов
(23.09.1951—23.04.2016)

Ювілейну сесію Загальних зборів Відділення математики НАН України, присвячену 75-річчю від дня народження члена-кореспондента НАН України І.Д. Чуєшова, відкрив академік-секретар Відділення математики НАН України академік НАН України **Олександр Миколайович Тимоха**. У вступному слові він привітав усіх учасників зібрання (сесія проходила в онлайн-режимі) і привернув їхню увагу до основних наукових досягнень І.Д. Чуєшова: розв'язання фундаментальної проблеми про глобальну коректну розв'язність еволюційних рівнянь Кармана, створення методу квазістійкості нескінченновимірних дисипативних систем, розвитку теорії визначальних функціоналів, якісної теорії монотонних випадкових і стохастичних динамічних систем, а також досліджень із синхронізації нелінійних систем.

Далі з доповіддю виступив професор кафедри фундаментальної математики факультету математики та інформатики Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна доктор фізико-математичних наук **Олександр Вячеславович Резуненко**. Наведемо стенограму його виступу.

Шість ключових англомовних монографій І.Д. Чуєшова: «Von Karman Evolution Equations: Well-posedness and Long-time Dynamics» (2010), «Dynamics of Quasi-Stable Dissipative Systems» (2015), «Synchronization in Deterministic and Stochastic Actuated Dynamical Systems» (2020), «Monotone Random Systems — Theory and Applications» (2002), «Introduction to the Theory of Infinite-Dimensional Dissipative Systems» (2002), «Long-time Behavior of Second Order Evolution Equations with Nonlinear Damping» (2008)

«23 вересня 2026 р. виповнилося 75 років від дня народження видатного математика члена-кореспондента НАН України Ігоря Дмитровича Чуєшова. Він прожив плідне, хоча й передчасно перерване життя і встиг зробити фундаментальний внесок у сучасну теорію нелінійних динамічних систем, математичну фізику, стохастичний аналіз та якісну теорію диференціальних рівнянь. Шість його монографій, виданих англійською мовою у провідних світових видавництвах (Springer, AMS), стали настільними книгами для фахівців із нескінченновимірної динаміки по всьому світу.

Ця доповідь має подвійну мету. З одного боку, пройти ключовими сходинками життєвого і творчого шляху Ігоря Дмитровича — від шкільного захоплення авіамоделюванням і перемоги на обласній математичній олімпіаді до створення власної наукової школи на механіко-математичному факультеті Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. З іншого боку — оглянути його наукову спадщину очима сучасного дослідника, показавши, як розроблені ним методи (зокрема, метод квазістійкості, теорія визначальних функціоналів, класифікація випадкових монотонних систем і теорія синхронізації) продовжують активно розвиватися в працях його послідовників.

Ігор Дмитрович Чуєшов народився 23 вересня 1951 р. в Ленінграді в родині військового льотчика. Через службу батька родина часто переїжджала. З першого по третій клас хлопчик навчався у Кропивницькому. Потім сім'я переїхала в Харківську область, у с. Курилівка неподалік Куп'янська-Вузлового, де розташовувалося військове містечко та аеродром. Там Ігор закінчив восьмирічну школу, а 9-й і 10-й класи завершував у Куп'янську.

Ще в шкільні роки проявився непересічний талант Чуєшова до точних наук і техніки. Як згадують його однокласники, Ігор був беззаперечним лідером у шкільних командах із математики та фізики, а також захоплювався авіамоделюванням. Коли настав час обирати майбутню професію, перед ним постала непроста дилема: вступати до Харківського авіаційного інституту чи на механіко-математичний факультет Харківського університету. Перемогла любов до чистої математики, чому значною мірою сприяла перемога в 10-му класі на Харківській обласній математичній олімпіаді.

У 1968 р. 17-річний юнак стає студентом механіко-математичного факультету Харківського державного університету за спеціальністю «математика». Після закінчення університету в 1973 р. він вступає до аспірантури при кафедрі математичної фізики. Його науковим керівником був професор Володимир Олександрович Щербина — видатний фахівець з математичних проблем квантової теорії поля.

У 1977 р. в Інституті математики в Києві 26-річний Ігор Чуєшов успішно захистив кандидатську дисертацію «Про динаміку деяких модельних задач квантової теорії». Відтоді вся його творча кар'єра та педагогічне життя були нерозривно пов'язані з Харківським університетом. Він пройшов усі класичні науково-педагогічні щаблі: асистент, доцент, професор.

У 1990 р. у Фізико-технічному інституті низьких температур АН УРСР І.Д. Чуєшов за-

хистив докторську дисертацію «Математичний опис нерегулярної динаміки пружної пологої оболонки», у якій представив свої фундаментальні результати з нелінійних рівнянь у частинних похідних. У 1992 р. йому було присвоєно вчене звання професора. З 2000 по 2015 р. Ігор Дмитрович очолював кафедру математичної фізики та обчислювальної математики механіко-математичного факультету ХНУ імені В.Н. Каразіна.

Наукові заслуги вченого здобули високе державне та академічне визнання. У 2009 р. Ігоря Дмитровича Чуєшова було обрано членом-кореспондентом НАН України за спеціальністю «теорія ймовірностей та математична фізика». У 2010 р. за цикл наукових праць «Теорія динамічних систем: сучасні методи та їх застосування» у складі авторського колективу його відзначено Державною премією України в галузі науки і техніки.

Науковий доробок І.Д. Чуєшова вражає своєю глибиною, різнобічністю та системністю. Окреслимо п'ять ключових наукових напрямів, у яких результати вченого стали класичними.

Центральне місце в ранніх та зрілих дослідженнях Ігоря Дмитровича посідали нелінійні рівняння Кармана, які описують нелінійні коливання пружної пологої оболонки або пластини під дією зовнішніх навантажень та газового потоку (явище флатера). Вчений розв'язав давню складну проблему глобальної коректної розв'язності початково-крайових задач для еволюційних рівнянь Кармана, яку в 1950-х роках поставив відомий математик і механік І. Ворович і повторно сформулював Ж.-Л. Ліонс наприкінці 1960-х років.

Підсумком цих багаторічних досліджень стала ґрунтовна монографія у співавторстві з професором Іреною Лашецькою (Університет Вірджинії, США) «Von Karman Evolution Equations: Well-posedness and Long-time Dynamics»[1].

Після доведення коректної розв'язності постає питання дослідження асимптотичної поведінки динамічної системи при $t \to \infty$, зокрема існування глобального атрактора — замкненої, інваріантної множини у фазовому просторі, яка притягує всі обмежені множини. Класична теорема вимагає дисипативності та асимптотичної компактності системи. Проте доведення асимптотичної компактності для нескінченновимірних систем зазвичай потребує надзвичайних зусиль.

З професором Людвігом Арнольдом. Бремен, Німеччина. 2001 р.

Вершиною роботи І.Д. Чуєшова став розроблений ним (у співпраці з І. Лашецькою) новий універсальний інструмент — метод квазістійкості (quasistability method) динамічної системи. Суть методу полягає в тому, що різниця двох довільних розв'язків оцінюється через «стійку» (стискаючу) частину та додатковий компактний доданок. Цей гнучкий підхід дає змогу одночасно доводити асимптотичну гладкість системи, існування єдиного компактного глобального атрактора, експоненціальних атракторів, а також оцінювати скінченність фрактальної розмірності атрактора (розвиток підходу О.О. Ладиженської). Метод виявився застосовним до найширших класів рівнянь: математичної фізики, реакції дифузії, моделей гідродинаміки турбулентності, нелінійних хвильових моделей з демпфуванням, рівнянь Кірхгофа та параболічних задач із запізненням. Цей напрям підсумовано в монографії «Dynamics of Quasi-Stable Dissipative Systems»[2] *(2015).*

[1] Chueshov I.D., Lasiecka I. *Von Karman Evolution Equations.* New York: Springer, 2010. https://doi.org/10.1007/978-0-387-87712-9

[2] Chueshov I.D. *Dynamics of Quasi-Stable Dissipative Systems.* Universitext. Springer, Cham, 2015.

Зі студентами Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. 1999 р.

Ще один оригінальний напрям наукової діяльності І.Д. Чуєшова — якісна теорія визначальних функціоналів (determining functionals). Якщо для двох траєкторій значення скінченної кількості лінійних неперервних функціоналів асимптотично збігаються при $t \to \infty$, то з цього випливає асимптотичний збіг і самих розв'язків у нормі фазового простору. Вчений увів важливе поняття «дефект повноти» (defect of completeness) і встановив критерії, за яких система функціоналів є визначальною для скінченновимірної асимптотичної динаміки.

Упродовж 1997—2002 рр. Ігор Дмитрович у плідній співпраці з професором Людвігом Арнольдом (Бременський університет, Німеччина) заклав основи якісної теорії монотонних випадкових динамічних систем. Серед вагомих результатів у цій галузі відзначимо, що вдалося отримати вичерпну трихотомію поведінки орбіт сублінійних випадкових систем, що стало фундаментальним узагальненням детермінованої теореми Краузе—Нуссбаума (1993). Результати за цим напрямом узагальнено в монографії «Monotone Random Systems — Theory and Applications»[3] (2002).

Останній великий цикл праць було присвячено математичній теорії синхронізації зв'язаних нескінченновимірних систем (як детермінованих, так і зі стохастичними збуреннями). Вивчалися умови інваріантності та асимптотичної стійкості діагональних многовидів та інерціальних многовидів у декартовому добутку фазових просторів. Підготовку фундаментальної монографії з цієї теми Ігор Дмитрович завершував в останні місяці свого життя. Книга «Synchronization in Deterministic and Stochastic Actuated Dynamical Systems»[4] вийшла у 2020 р. за сприяння його співавтора професора Бйорна Шмальфусса (Фрідріхсгафен / Єна).

Ігор Дмитрович Чуєшов був не лише математиком світового рівня, а й Учителем. Під його безпосереднім науковим керівництвом захищено 7 кандидатських дисертацій. Для своїх учнів він завжди був натхненником, ставив наукову задачу дуже широко, залишаючи аспірантам простір для самостійного пошуку і творчих рішень. При цьому він прищеплював учням наукові чесности як найвищу цінність, завжди був готовий допомогти дружньою порадою чи детальним розбором доведення.

І.Д. Чуєшов був дуже принциповою людиною, відкрито і безкомпромісно відстоював власні погляди. Водночас це була надзвичайно життєрадісна, комунікабельна особистість з різнобічними захопленнями. Упродовж багатьох років його пристрастю були складні туристичні походи на байдарках по гірських річках Сибіру (зокрема, похід 1978 р. річкою Катунь на Алтаї разом із дружиною Галиною Опанасівною Чуєшовою та колегами). У зрілі роки він любив мандрувати, побував у різних куточках Європи і Азії. Під час наукових візитів завжди намагався відвідувати художні музеї, картинні галереї, вражав колег і друзів глибокими знаннями в галузі образотворчого мистецтва та живопису.

Ігор Дмитрович передчасно, на 65-му році, пішов із життя на початку 2016 р., залишивши незавершені задуми та глибокий сум у серцях колег, учнів та близьких. Проте пам'ять про вченого жива в його учнях, у його працях, у міжнародному визнанні.

У травні 2018 р. вийшов друком спеціальний меморіальний випуск високорейтингового

[3] Chueshov I.D. *Monotone Random Systems — Theory and Applications.* Springer Berlin, Heidelberg, 2002. https://doi.org/10.1007/b83277

[4] Chueshov I., Schmalfuss B. *Synchronization in Infinite-Dimensional Deterministic and Stochastic Systems.* Springer, Cham, 2020. https://doi.org/10.1007/978-3-030-47091-3

міжнародного журналу «Discrete and Continuous Dynamical Systems. Series B», присвячений пам'яті І.Д. Чуєшова. Випуск містить вступну біографічну статтю професора Людвіга Арнольда[5] *та 17 наукових статей провідних фахівців світу за напрямами, в яких працював учений.*

У липні 2018 р. в Університеті Ессена (Німеччина) відбувся міжнародний мінісимпозіум, присвячений науковій спадщині Ігоря Дмитровича, який зібрав його учнів, співавторів, колег з багатьох країн світу.

Що залишив по собі Ігор Дмитрович Чуєшов? По-перше, результати високого ґатунку, які стали класикою аналізу та математичної фізики: метод квазістійкості, теорія визначальних функціоналів, теорія випадкових монотонних систем, теореми синхронізації. По-друге, шість фундаментальних монографій, на яких продовжують навчатися нові покоління дослідників. По-третє, приклад життя непересічної особистості — принципової, глибокої, закоханої в математику і мистецтво.

Математична школа нелінійних динамічних систем, яку Ігор Дмитрович розбудував у Харкові, продовжує жити в працях його учнів, а його ім'я назавжди закарбовано в історії української та світової науки».

Потім до слова було запрошено доктора фізико-математичних наук, професора **Олексія Лукича Ребенка**, який поділився з присутніми своїми спогадами про ювіляра.

«*Ми почали частіше зустрічатися, коли він закінчував Харківський університет. Обговорювали переважно теорію, з якою виріс і я, і група Петрини в Інституті теоретичної фізики. Чуєшов був трохи молодший за мене, але наші кандидатські дисертації, присвячені розвитку евклідової квантової теорії, були досить близькими за тематикою. Після виходу знаменитої праці Боголюбова і Парасюка в Києві роботи з квантової теорії поля почав розвивати Петрина та його учні, а Харків відгукнувся роботами Щербини з R-операції. Саме Володимир Щербина і став керівником кандидатської Ігоря Дмитровича. У цей період ми (я, Д.Я. Петрина і С.С. Іванов) готували до друку монографію «Рівняння для коефіцієнтних функцій матриці розсіювання», і Чуєшов, у якого якраз у ці роки вийшла робота щодо рівнянь для S-матриць в евклідовій теорії, надавав нам дуже велику допомогу в обговоренні нашої книжки, за що я йому вдячний. А ще нас з Ігорем Дмитровичем об'єднувала любов до авіамоделювання, ми часто з ним обговорювали різні типи літакових моделей*».

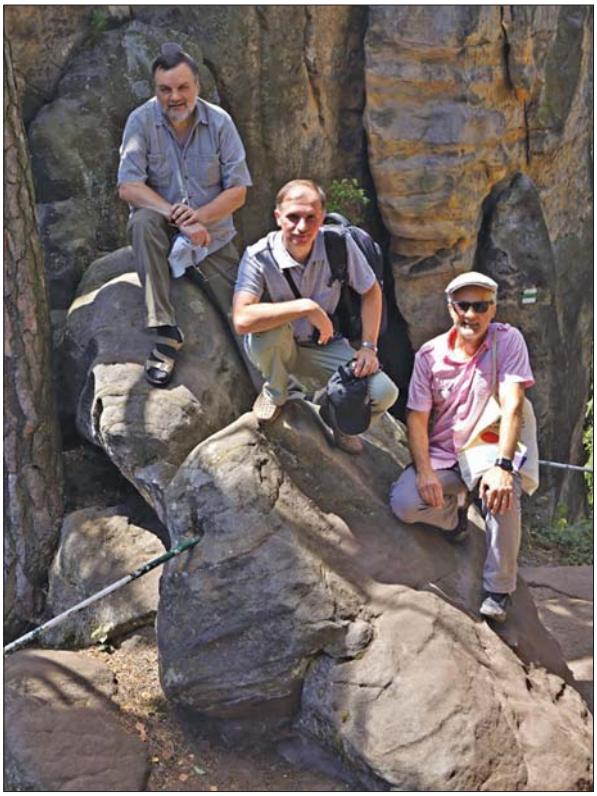

Сплав на плотах по р. Катунь, Алтай. 1978 р.

Учениця І.Д. Чуєшова кандидат фізико-математичних наук, доцент **Ірина Анатоліївна Рижкова** пригадала цікавий випадок зі спілкування зі своїм вчителем, який ілюструє, як Ігор Дмитрович спрямовував своїх учнів на самостійний науковий пошук. Зазвичай він дуже широко окреслював задачу, що залишало багато простору для власних ходів.

«*Так було і з моєю першою статтею. Працюючи над поставленою мені задачею, я побудувала концепцію, написала статтю і надіслала її в редакцію журналу. Приходить рецензія, в якій було здивовано зауважено, чому я не процитувала роботу Ігоря Дмитровича, де представлено аналогічну концепцію. Однак я нічого не знала про неї. Питаю Ігоря Дмитровича, а він посміхається: «А я забув про цю статтю». Думаю, він спеціально нічого не сказав про неї, хотів подивитися, куди я сама піду*».

[5] Arnold L. In Memoriam Igor D. Chueshov (September 23, 1951 — April 23, 2016). *Discrete and Continuous Dynamical Systems. Series B.* 2018. **23**(3). https://doi.org/10.3934/dcdsb.201803i

Чеський Рай (неподалік Праги). 2013 р.

Потім слово взяв академік НАН України **Олександр Миколайович Тимоха.** Він розповів, що познайомився з ювіляром у 2013 р. в Севастополі на всеукраїнській конференції, де вони разом вели одну секцію і, незважаючи на дещо різні вектори досліджень у математичній фізиці, чудово порозумілися.

«*А потім, у 2016 р., коли Ігоря Дмитровича вже не стало, я приїхав у Британію як запрошений професор. І як завжди в таких випадках, питаєш колег, кого вони знають з України. На мій подив, знали вони там лише одне ім'я — Чуєшова. Це добре засвідчує, наскільки Ігор Дмитрович перебував у річищі сучасної науки, більше, ніж хтось інший. Дуже шкода, що він так рано пішов від нас*».

Головний науковий співробітник Математичного відділення Фізико-технічного інституту низьких температур імені Б.І. Вєркіна НАН України академік НАН України **Євген Якович Хруслов** у своєму виступі сказав, що І.Д. Чуєшов був його другом.

«*Я побачив, що це росте видатний математик, коли був опонентом його докторської дисертації. Одна з проблем у цій праці — це проблема, поставлена Воровичем у 1950-х роках, про існування та єдність глобальних розв'язків системи Кармана, що описує нелінійні коливання пластини під дією потоку газу (явище флатера). Свого часу нею довго займалися французькі математики. А в роботі Чуєшова було отримано практично остаточний результат і розроблено методи дослідження існування атракторів. Пізніше він застосував ці методи для загальних нескінченновимірних нелінійних динамічних систем.*

І.Д. Чуєшов залюбки виступав у нас на засіданнях Харківського математичного товариства. Він не був у прямому сенсі учнем відомих харківських шкіл, створював себе сам, навчаючись на кращих зразках всесвітньої школи нелінійних динамічних систем. І зрештою йому вдалося заснувати в Харкові ще одну наукову школу.

Ігор Дмитрович був дуже цікавою людиною. Колись ми разом з ним цілий місяць працювали в Парижі над атракторами нелінійних параболічних дифузійних систем з мікроскопічними пастками. Мені дуже подобалося ходити з ним у паризькі музеї, він настільки був обізнаним у живописі, що розповідав набагато краще за будь-якого гіда. А ще він був сміливою людиною, ходив у водні походи складними маршрутами сибірських річок. На жаль, ми втратили видатного математика. Пам'ятаймо його».

Учень І.Д. Чуєшова кандидат фізико-математичних наук **Олексій Сергійович Щербина** розповів про те, як навчався в Ігоря Дмитровича в університеті.

«*Практично з початку другого курсу в університеті я орієнтувався на Ігоря Дмитровича. Він читав багато додаткових курсів, і я намагався ходити на них. Його виклад був, мабуть, найцікавішим з того, з чим я мав справу в університеті, хоча й було складно. Пам'ятаю іспит з математичної фізики, який ми складали з 9-ї ранку. Десь о пів на третю йому це*

набридло, і він нас «розігнав». Білет — це було для початку розмови, а потім Ігор Дмитрович давав нам додаткові задачі. Мені випала задача про хвилі, що перевертаються (метод характеристик для хвильового рівняння). От скільки років уже минуло, а й досі все так чітко збереглося в пам'яті. Дуже мені його не вистачає і з наукової точки зору, і з особистої».

Ще одна учениця Ігоря Дмитровича — доцент кафедри фундаментальної математики Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна кандидат фізико-математичних наук **Тамара Борисівна Фастовська** пригадала, як уперше побачила І.Д. Чуєшова і чому пішла вчитися саме на кафедру математичної фізики.

«*Прийшла в деканат, де на 2-му курсі нас розподіляли по кафедрах. Раптом заходить такий великий чоловік, виглядає дуже впевнено. Секретар у деканаті питає: «Ігорю Дмитровичу, а що у вас з іспитом?». А це був той самий іспит, про який Олексій Щербина щойно розповідав. Він каже: «Та результатів узагалі немає». Секретар: «Що, все так погано?». А він: «Та ні, вони взагалі на іспит не з'явилися, бо мене бояться!». І в цей момент я зрозуміла, що хочу піти саме на його кафедру, щоб він був моїм керівником.*

Я вдячна Ігорю Дмитровичу за все, що він зробив для мене, а головно, за те, шо навчив працювати самостійно. Від самого початку він казав: «Я можу розв'язати твою задачу, якщо у тебе виникають проблеми, але я не люблю розв'язувати чужі задачі, тому спробуй зробити це сама». Потім, коли я дізналася, що він хворий, а ми якраз закінчували нашу спільну статтю, одну з останніх його робіт, саме це вміння працювати самостійно і допомогло мені закінчити рукопис майже без його допомоги. То був дуже важкий час, але я мала зробити це і заради його пам'яті подати статтю. Мабуть, це найважливіше, чого я навчилася у Ігоря Дмитровича».

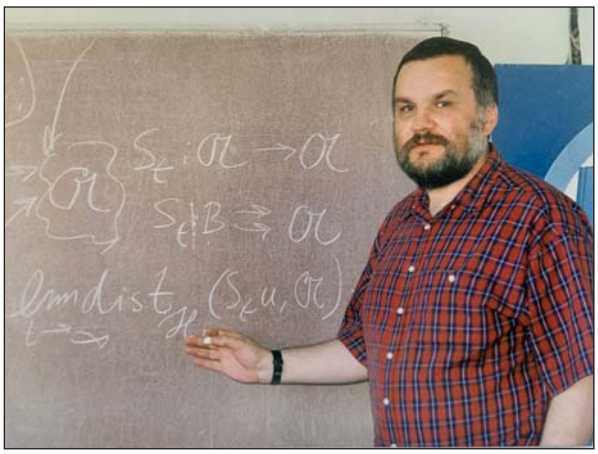
Професор **Ірена Лашецька** (Irena Lasiecka) з Університету Мемфіса та Університету Вірджинії (США) виступила з науковою доповіддю «Чи можна керувати великими усталеними

З Євгеном Руссаковським біля мосту «Золота Брама». Сан-Франциско, США. Приблизно 2004 або 2005 р.

коливаннями в задачах взаємодії потоку та конструкції?», яка ґрунтувалася на результатах, отриманих у співпраці з Ігорем Чуєшовим.

Явища взаємодії потоку з конструкцією повсюдно трапляються в природі та повсякденному житті. Взаємодія потоку (рідини або газу) з елементами конструкції може призводити до виникнення коливань, що впливає на стійкість і навіть безпеку системи. Такі проблеми, як гасіння турбулентності чи явище флатера в коливних конструкціях (наприклад, флатер висотних будівель, потоки рідини в гнучких трубах, а також потоки навколо паливних елементів і лопатей теплообмінників у ядерній енергетиці), — це лише кілька важливих прикладів застосувань, що перебувають у центрі уваги прикладної математики. У доповіді було розглянуто математичні моделі, що описують ці явища. Їх представлено тривимірними рівняннями Ейлера, пов'язаними з рівняннями нелінійної динамічної теорії пружності на двовимірному многовиді. У центрі аналізу — сильний зв'язок граничного типу на межі поділу двох середовищ. Це зумовлює багату математичну структуру та відкриває шлях до розв'язання низки відкритих проблем у галузі нелінійних рівнянь із частинними похідними, динамічних систем, а також у галузі пов'язаних з ними гармонічного аналізу, мікролокального аналізу та диференціальної геометрії. Доповідач навела стислий огляд останніх досягнень у цій сфері та представила нову методологію, спрямовану на вирішення

Ігор Дмитрович Чуєшов

питань асимптотичного керування когерентними структурами та забезпечення загальної стійкості відповідних динамічних процесів.

В обговоренні доповіді взяли участь Є.Я. Хруслов, С.Б. Куксін, О.В. Резуненко.

У виступі професора Університету Мериленду (США) **Джастіна Вебстера** (Justin Webster) пролунали такі слова: «*Для мене велика честь бути запрошеним вшанувати пам'ять Ігоря. Мені дуже пощастило працювати з ним. Маю віддати Ігорю належне за те, що він опрацював літературу 1960-х та 1970-х років і виявив багато цікавих задач, зокрема сімейство задач, про які щойно говорила пані Ірена. Як аспірант я був залучений до роботи над цими проблемами, і під час аспірантури та в наступні роки пан Ігор виявився для мене ніби другим науковим керівником. Практично все, що я знаю сьогодні про рівняння у частинних похідних та динамічні системи, я дізнався з робіт Ігоря та Ірени, за що я їм дуже вдячний.*

Так вийшло, що ми з професором Чуєшовим, маючи 7 спільних публікацій (включно з тими, які я вважаю своїми найкращими роботами як математика), ніколи не зустрічалися особисто. На жаль. Більше того, я ніколи не розмовляв з ним телефоном, ніколи не бачив його у відеодзвінку Zoom. Усе наше спілкування відбувалося електронною поштою. Але навіть у такий спосіб я відчував, що він був дуже доброю людиною. Аспірантом я часто робив помилки і дурниці, як це роблять усі аспіранти, а він був напрочуд терплячим. Він брав активну участь у моєму навчанні та зростанні так само, як і мій науковий керівник. Тому я завжди буду безмежно вдячний Ігореві.

Коли я дізнався, що він помер, то відчув себе спустошеним, як, мабуть, і багато хто з вас. Але для мене це, крім іншого, означало, що я так ніколи й не побачу його. Втім, він і далі живе у своїх роботах, а я назавжди залишуся частиною його спадщини».

Доктор фізико-математичних наук **Олександр Вячеславович Резуненко**, колишній аспірант І.Д. Чуєшова, розповів, як свого часу підказка Ігоря Дмитровича стала для нього дороговказом на науковому шляху.

«*Ігор Дмитрович запропонував мені тему — галузь диференціальних рівнянь у частинних похідних та диференціальних рівнянь із запізненням. У 2001 р. я подав заявку на німецьку програму DAAD, але вона потребувала підтвердження щодо запрошення від німецького професора. Я запитав Ігоря Дмитровича, хто міг би дати мені таке запрошення, і він порадив зв'язатися з Гансом-Отто Вальтером — одним із відомих експертів у галузі рівнянь із запізненням. Я написав йому листа, той зголосився, і у 2002 р. я потрапив до Гіссенського університету. Виявилося, що професор Вальтер тоді саме завершував свою, тепер уже визнану класичною, працю про многовиди розв'язків для диференціальних рівнянь із запізненням, що залежить від стану. Я дізнався про ці результати ще до їх публікації, оскільки слухав їх на семінарі в університеті. Пам'ятаю, я тоді запитав Ганса-Отто, що він може порадити прочитати про диференціальні рівняння у частинних похідних із запізненням, що залежить від стану, а він відповів, що статей на цю тему немає. Відтоді я і займаюся цією тематикою. І я дуже вдячний Ігорю Дмитровичу за своєчасну пораду, яка стала початком нового етапу в моєму професійному житті*».

Спогадами про знайомство і зустрічі з І.Д. Чуєшовим поділився кандидат фізико-математичних наук **Євген Миронович Руссаковський**.

«*Ми зустрілися 58 років тому, коли прийшли подавати документи на механіко-математичний факультет Харківського університету. Ігор у списку був під номером 17, а я — 18. Потім ми неодноразово перетиналися в різних країнах. Наприклад, у 1990-х роках зустрілися в Німеччині, де я і Ігор брали участь у конференції. Це тоді була визначна зустріч із нашим спільним другом Леонідом Остроумовим. Потім я зустрів його у Сан-Франциско — Ігор відвідував своїх дітей, які жили неподалік, у Пало-Альто. У мене збереглося кілька фотографій, зроблених тоді, зокрема на всесвітньо відомому мосту «Золота Брама» (Golden Gate Bridge)*».

Важливою частиною споминів про Ігоря Дмитровича стали слова його дружини **Галини Опанасівни Чуєшової**.

«*Його батько був військовим льотчиком. Хотів, щоб єдиний син також пов'язав свою долю з авіацією. Мати хотіла, щоб він просто був щасливим. З авіацією не склалося, він став математиком, але він був щасливим. Любив сім'ю, дітей, однак найбільше — математику. Його голова ніколи не була вільна від неї. Любив працювати вечорами і вночі, коли тиша, коли найкраще думається. Любив Україну, вчив мову, нікуди не хотів їхати: «А хто дітей навчатиме?». З першого дня підтримував незалежність України. Був на перших Майданах у Харкові, коли було страшно і небезпечно, коли там ще було дуже мало людей. Був криштalево чесним. Дуже любив і знав історію, філософію. Міг годинами говорити про живопис, а у відрядженнях насамперед відвідував художні музеї. Мав багато друзів у всьому світі. Був дуже добрим співрозмовником. З ним ніколи не було нудно: багато де побував, багато чого побачив, з багатьма познайомився. Про все міг цікаво розповісти. Останнє відрядження — Китай. Після чого сказав: «Ця країна витрачає величезні гроші на освіту молоді, на неї чекає велике майбутнє». Відвідав Тибет — незабутні враження. Жив дуже насиченим життям, багато чого планував зробити, але, на жаль, не встиг...*».

Слід додати, що на адресу Загальних зборів Відділення математики НАН України надійшли листи від колег-математиків з теплими словами пам'яті про Ігоря Дмитровича, зокрема від співавторів — професорів Людвіга Арнольда (університет Бремена, Німеччина), П'єра Вуєрмо (університет Нансі, Франція), Пітера Е. Клодена (університет Франкфурта, Німеччина), Томааса Карабалло (університет Севільї, Іспанія).

За інформацією Відділення математики НАН України

IGOR DMYTROVYCH CHUESHOV.
A SCIENTIST AND A PERSONALITY IN MATHEMATICS AND IN LIFE

Anniversary session of the General Meeting of the Department of Mathematics of the NAS of Ukraine dedicated to the 75th anniversary of the birth of Corresponding Member of the NAS of Ukraine I.D. Chueshov

On September 28, 2026, an anniversary session of the General Meeting of the Department of Mathematics of the NAS of Ukraine was held in memory of Igor D. Chueshov, an outstanding Ukrainian mathematician and specialist in partial differential equations and dynamical systems, laureate of the State Prize of Ukraine in Science and Technology (2010), Head of the Department of Mathematical Physics and Computational Mathematics at V.N. Karazin Kharkiv National University (2000—2015), Doctor of Physical and Mathematical Sciences (1990), Professor (1992), and Corresponding Member of the NAS of Ukraine (2009).

Cite this article: Igor Dmytrovych Chueshov. A scientist and a personality in mathematics and in life (anniversary session of the General Meeting of the Department of Mathematics of the NAS of Ukraine dedicated to the 75th anniversary of the birth of Corresponding Member of the NAS of Ukraine I.D. Chueshov). *Visn. Nac. Akad. Nauk Ukr*. 2026. (10): 79—87. https://doi.org/10.15407/visn2026.10.079